

14. Frumvarp

til laga um Brunabótafélag Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi 1931).

1. gr.

Brunabótafélag Íslands, stofnað með lögum 3. nóv. 1915, er gagnkvæmt ábyrgðarfélag með ábyrgð ríkissjóðs fyrir allt að 800000 krónum og ábyrgð váttryggjenda eftir því, sem lög þessi ákveða.

2. gr.

Félagið tekur að sér eldsvoðatryggingar á húseignum utan Reykjavíkur, og í Reykjavík ef um semst, og á lausafé, allt eftir þeim nánari ákvæðum, sem lög þessi og reglugerðir setja.

3. gr.

Skylduábyrgð til félagsins hvílir á öllum húseignum í kaupstöðum og kauptúnum, þar með talin hús í smíðum, hvort sem þær eru eign einstakra manna, félaga eða opinberar eignir. Sömuleiðir hvílir skyldutrygging til félagsins á öllum íbúðarhúsum utan kaupstaða og kauptúna úr hverju efni, sem þau eru byggð, svo og geymsluhúsum, sem þeim eru áföst þannig, að þau megi teljast vera í sameiginlegri brunahættu við íbúðarhúsin. Ennfremur á kirkjum, skólahúsum og samkomuhúsum.

4. gr.

Heimilt er félaginu að taka eldsvoðaábyrgð á öllum öðrum húsum í sveitum, svo sem gripahúsum og hlöðum; sömuleiðir er félaginu heimilt að taka í ábyrgð, hvar sem er á landinu, hverskonar lausafé, þar með taldar verzlunarvörur, skip eða báta á landi eða í höfn.

5. gr.

Vátryggingarupphæð húsa ákveðst með virðingargerð, og vátryggir félagið alla virðingarupphæðina, þó má tryggja hús í smíðum samkvæmt skýrslu eiganda. Lausafé skal tekið í ábyrgð eftir skrá, er eigandi semur með áætluðu sanngjörnu verði munanna.

6. gr.

Tryggingar félagsins skiptast í þrjá flokka og myndast af iðgjöldum til félagsins þrjár tryggingarsjóðir hver fyrir sinn flokk:

1. Tryggingarsjóður af iðgjöldum fyrir hús í skylduábyrgð í kaupstöðum og kauptúnum, 1. flokkur.
2. Tryggingarsjóður af iðgjöldum fyrir öll hús í sveitum utan kauptúna, hvort sem þau eru í skylduábyrgð eða í frjálsri tryggingu, 2. flokkur.
3. Tryggingarsjóður af iðgjöldum fyrir lausafé, sem tryggt er í félaginu, 3. flokkur.

7. gr.

Félagið leitar endurtryggingar eða samtryggingar (co-assurance) hjá öðrum brunabótafélögum á því er vátryggingar, er félagið tekur að sér, eru hærri en hér segir:

A. Hús og mannvirki.

1. Steinhús	kr.	20000.00
2. Timburhús eldvarnarklædd	—	15000.00
3. Önnur hús og mannvirki	—	10000.00

B. Lausafé.

1. Í steinhúsum	—	12000.00
-----------------------	---	----------

2. Í timburhúsum eldvarnarklæddum .. — 9000.00

3. Í öðrum húsum og annað lausafé .. — 6000.00

Á meðan félagið fær ekki endurtryggingu á lausafé, er því ekki skylt að taka hærri lausafjártryggingar en að framan segir.

8. gr.

Allir þeir, sem váttryggja í Brunabótafélagi Íslands, eru félagsmenn þess. Félagsmenn ábyrgjast hver í sinum flokki hver gagnvart öðrum, að iðgjaldsþjóður þess flokks standi í skilum. Þó nær skuldbinding þessi aðeins til eigna þeirra, sem váttryggðar eru í félaginu.

Skaðabóta má krefjast af félagsmönnum aðeins á þann hátt að heimt sé inn aukagjald, er eigi sé hærra nokkurt ár, en helmingur hins árlega iðgjalds, er tiltekið er í brunaskirteininu.

9. gr.

Ríkissjóður ábyrgist með allt að 800000 kr., að félagið uppfylli skyldur sínar. Geti félagið eigi af eigin rammleik borgað skaðabætur, er skylt er að greiða, leggur ríkissjóður til það er vantar, þó aldrei meira en áður nefnda upphæð.

Ef félagið hefir orðið að leita aðstoðar ríkissjóðs til þess að greiða skaðabætur, skal styrkur sá, er félagið hefir fengið af ríkissjóði, endurgreiðast smátt og smátt eftir því sem efni félagsins leyfa. Nú nemur það, er lagt hefir verið fram af ríkissjóði, meira en 50000 kr., og skal félagið þá gera váttryggendum að greiða aukagjöld þannig, að það, sem fram yfir er 50000 kr. endurgreiðist ríkissjóði á 10 árum í seinasta lagi, ef hægt er, en ávallt skal gæta ákvæða 8. greinar um stærð aukaiðgjalda.

10. gr.

Váttryggingar á lausafé og húseignum samkvæmt 4. gr. gilda til þess tíma, sem tiltekið er í váttryggingarskirteini.

Enga tryggingu má fella úr tryggingu fyrir þá sök að iðgjald sé eigi greitt.

11. gr.

Félagið tekur ekki ábyrgð á tjóni, sem orsakast af landskjálfta eða ófriði, né heldur á tjóni, sem af því leiðir, að váttryggjandi, kona hans eða nánustu erfingjar eru valdir að brunanum af ásettu ráði, eða fyrir stórkostlegt hirðuleysi.

Félagið á auk þess rétt á að draga fjórðung af brunabótum, er váttryggjandi hefir út af eldsvoðanum verið dæmdur í sekt fyrir brot gegn brunamála-lögunum, eða ef hann hefir gengizt undir það sjálfviljugur að greiða slíka sekt.

12. gr.

Tjón sem eigi nemur meira en 30 kr. verður eigi bætt, og sé það 200 kr. eða meira skal draga 30 kr. frá brunabótum. Ef sérstaklega stendur á, má þó gera undantekningu frá þessum ákvæðum.

Ákvæði greinar þessarar gilda ekki um tjón, er stafa af ráðstöfunum til að hindra útbreiðslu eldsvoða, sem þegar er kominn upp.

13. gr.

Skaðabætur má eigi greiða af hendi fyrr en haldin hefir verið réttarrannsókn út af brunanum, þó má félagið gera undantekningu frá þessu ef tjónið nemur eigi meiru en 500 kr.

14. gr.

Bætur fyrir tjón á húsum má aðeins greiða til þess að gera við hús, sem skemmst hefir við bruna, eða endurbyggja á sama stað hús, er brunnið hefir, eða þar sem félagið, í samráði við byggingarnefndir í kaupstöðum og kaup-túnunum og hreppsnefndir í sveitum, ákveður, og er félaginu skylt að tryggja það, áður en brunabæturnar eru greiddar, að þeim sé réttilega varið. Félaginu er heimilt að veita undanþágu frá byggingarskyldu, samkvæmt ákvæðum fyrri málsgreinar þessarar greinar, þó svo að 10—20% af brunabótaupphæðinni sé þá dregið frá, nema að almannahagur heimti að vikið sé frá þessu ákvæði um frádrátt.

15. gr.

Pegar eignir þær, er tryggðar eru hjá félaginu, eru veðsettar, nær veðrétturinn einnig til brunabótafjárins. Glati veðsetjandi rétti sínum til brunabótanna á veðhafi engu að síður heimtingu á greiðslu þeirra, svo sem með þarf, til þess að borga kröfuskuld hans með eins árs vöxtum, ef annað veð eða aðrar eignir veðsetjanda hafa ekki hrokkið til.

16. gr.

Tryggingariðgjaldið hvílir á eignum þeim, er tryggðar eru í félaginu, og gengur í tvö ár fyrir öllum öðrum skuldbindingum, er á þeim liggja, nema sköttum til ríkissjóðs.

Öll iðgjöld til félagsins, virðingargjöld og skirteinagjöld má heimta með lögtaki.

17. gr.

Eindagi á öllum iðgjöldum skal vera 15. október. Nú eru eignir vátryggðar á öðrum tíma, og skal þá ávallt fyrsta vátryggingartímabilið teljast til 15. okt. þess, er næstur kemur eftir að vátryggingin byrjar, nema að vátryggt sé til skemmri tíma. Öll iðgjöld greiðast fyrirfram fyrir vátryggingartímabilið.

18. gr.

Nánari ákvæði um verksvið félagsins, virðingar, iðgjöld, endurtryggingu, brunatjón og brunabætur, ábyrgð félagsmanna og annað fyrirkomulag á málum þess, setur ríkisstjórnin með reglugerð.

19. gr.

Félagið skal hafa heimili og varnarþing í Reykjavík og stendur undir umsjón ríkisstjórnarinnar.

20. gr.

Félaginu stjórnar framkvæmdarstjóri, er skipaður er af ríkisstjórninni. Félagið greiðir laun framkvæmdarstjóra og annan starfrækslukostnað.

21. gr.

Félagið hefir umboðsmenn í kaupstöðum og kauptúnum, sem eru sérstakur hreppur. Í kauptúnum sem ekki eru sérstakur hreppur, getur félagið einnig haft umboðsmenn, en utan kaupstaða og kauptúna er hreppsnefndum skylt að annast umboðsstörf fyrir félagið, hverri fyrir sinn hrepp, gegn tilsvarendi ómakslaunum og umboðsmenn félagsins hafa.

22. gr.

Iðgjaldasjóði kaupstaða og kauptúna, sem félagið varðveitir samkv. 7. gr. laga nr. 54, 3. nóv. 1915, skal varið þannig, að fyrst séu greiddar af sameiginlegum eignum sjóðanna skuldir einstakra sjóða við Brunabótafélag Íslands og það, er hinir einstöku kaupstaðir og kauptún kunna að hafa greitt til að bæta brunatjón umfram iðgjöld, en afgangurinn sé látinn renna í tryggingarsjóð kaupstaða og kauptúna.

Brunabótasjóðir sveitabæja og annara húsa utan kauptúna samkv. 1. gr. laga nr. 35, 27. júní 1921, og hinn sameiginlegi brunabótasjóður samkv. 18. gr. sömu laga, skulu mynda tryggingarsjóði sveitabæja utan kaupstaða og kauptúna að greiddum skuldum hinna einstöku sjóða.

23. gr.

Af tryggingarsjóði kaupstaða og kauptúna skal taka 10 þúsund krónur og leggja í sérstakan tryggingarsjóð fyrir lausafé, og er það stofnfé lausafjártryggingarsjóðs.

24. gr.

Brjótí váttryggjandi móti lögum þessum eða reglum þeim og skilyrðum, sem sett eru samkvæmt þeim, varðar það réttindamissi til brunabóta eftir málavöxtum, svo sem reglugerð nánar tiltekur.

Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot á ákvæðum hennar, 10—500 kr., er renni í sjóð þann, sem brotið er við.

25. gr.

Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lög-reglumál.

26. gr.

Lög þessi öðlast gildi 15. okt. 1931.

Frá sama tíma eru úr gildi felld lög nr. 54, 3. nóv. 1915, um stofnun Brunabótafélags Íslands, og lög nr. 35, 27. júní 1921, um váttrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum utar kauptúna, svo og um lausafjártryggingar.

Greinargerð.

Frumvarp nær samhljóða þessu frv. lá fyrir síðasta þingi, og var þá afgreitt með svohljóðandi rökstuddri

d a g s k r á :

„Í því trausti að ríkisstjórnin taki upp í frv. það, sem hér liggur fyrir breyting á stjórnarskipun Brunabótafélagsins í þá átt sem ræðir um í 25. gr. laga um Brunabótafélag Íslands, og sendi síðan sveitastjórnnum til umsagnar svo tímanlega að frv. að fengnum tillögum sveitastjórnanna geti orðið lagt fyrir næsta þing, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá“.

Samkvæmt þessari afgreiðslu málsins sendi ráðuneytið frv. til álits og umsagnar öllum viðkomandi sveitarstjórnnum ásamt svohljóðandi viðaukatillögu til að fullnægja dagskránni:

Á eftir 20. gr. komi ný grein svohljóðandi:

Ríkisstjórnin skipar þriggja manna fulltrúaráð, til þriggja ára í senn, til eftirlits um stjórn og rekstur félagsins og til að gæta hagsmuna váttryggjenda. Fulltrúaráðið velur sér formann og ritara og heldur gerðabók.

Leitað skal álits og tillagna fulltrúaráðsins um breytingar á lögum og reglugerð félagsins svo og um flokkunarreglur og ákvörðun iðgjalda.

Fulltrúaráðið skal vera ríkisstjórninni og framkvæmdarstjóra félagsins til aðstoðar og ráðuneytis um endurtryggingar og samtryggingar.

Skylt er framkvæmdarstjóra að veita fulltrúaráðinu allar upplýsingar um stjórn sína og rekstur á félaginu hvenær sem það óskar þess.

Ríkisstjórnin ákveður þóknun fulltrúaráðsins og greiðist hún af félaginu.

Svör hafa borizt frá 14 sveitarstjórnnum. Eru sveitastjórnirnar allar að einni undanskilinni fylgjandi frv. í aðalatriðum. Sumar þeirra gera aths. við einstök atriði frv. og nokkrar breytinga- eða viðaukatillögur.

Helztu aths. og tillögur eru þessar:

1. Ein sveitarstjórn (Ísafjarðarkaupst.) vill að skyldutryggingin nái einnig til Reykjavíkur.

2. Ein bæjarstjórn (Hafnarfj.) vill að skyldutrygging nái einnig til lausafjár.

3. Ein sveitarstjórn (Kjósarhr.) vill að tjón sem orsakast af landsskjálfta sé ekki undanskilin tryggingu.

4. Þrjár sveitarstjórnir eru því mótfallnar, að sérsjóðir sveitafélaganna falli til sameiginlega sjóðsins.

5. Fimm sveitarstjórnir eru meðmæltar fulltrúaráði, tvær eru hikandi, ein eindregið mótmælt. Hinar minnast ekki á það. Engin leggur á það áherzlu.

6. Tvær sveitarstjórnir vilja að váttryggjendur hafi frjálst val um að hafa nokkra sjálfsábyrgð.

7. Ein sveitarstjórn vill fella niður 12. gr. frv.

Sú eina sveitarstjórn, sem segja má að leggist á móti frv. (Þingeyrarhr.), er þó meðmælt því að færa tryggingarskylduna til allra kauptúna, en leggst eindregið á móti því að færa hana til sveitanna.

Ætla má að fleiri svör verði komin þegar þing kemur saman. En af þeim

svörum, sem þegar liggja fyrir, má ætla, að meginstefna og meginbreytingar frv. hafi eindregið fylgi sveitastjórna.

Aths. og tillögur sveitastjórna eru engar mikilsverðar, flestar vafasamar og sumar athugaverðar.

Að því er snertir viðaukatillögu þá um sérstakt fulltrúaráð, sem eftir áskorun dagskrárinnar var lögð fyrir sveitarstjórnirnar með frv., þá telur ráðuneytið fyrir sitt leyti ekki rikari ástæðu til en áður að efna til þessa aukakostnaðar, sem því hlyti að fylgja, sízt fyrir Brunabótafélagið eitt út af fyrir sig. Hitt væri nokkru nær, að hafa eitt sameiginlegt fulltrúaráð, eða tryggingarráð, fyrir allar deildir tryggingarstofnunarinnar. Um það er þó ekki gerð tillaga að sinni.

Ríkisstjórnin ber ekki fram beinar tillögur um fulltrúaráð, né aðrar breytingar eða viðauka eftir tillögum sveitarstjórna en leggur það á vald þingsins, hvort það óskar að eiga frumkvæði að því að gera slíkar breytingar, eftir því sem málið liggur fyrir nú.

Að öðru leyti vísast til greinargerðar, sem fylgdi frv. á síðasta þingi.